

Õiguskantsler

Kristina Kallas
minister
Haridus- ja Teadusministeerium
hm@hm.ee

Teie 09.10.2023 nr

Meie 23.10.2023 nr 7-4/231101/2305387

Avaldustele vastamine

Lugupeetud minister

Avaldaja pöördus õiguskantsleri poole kaebusega, et Haridus- ja Teadusministeerium ei ole vastanud tema 17. novembril ja 2. detsembril 2022. aastal esitatud avaldustele, milles ta küsis kutseõppeasutuste tegevuse kohta.

Avaldaja on pöördunud korduvalt ministeeriumi poole, kuid ei ole vaatamata lubadustele siiani sisulisi vastuseid saanud.¹ Lubaduste andmisega on ministeerium jätkanud ka pärast õiguskantsleri nõunike järelepärimisi.²

Ministeerium selgitas, et on avaldusi käsitanud selgitustaotlustena ning nendele vastamise käigus on hakanud üle vaatama ka õppeasutuste õigusakte, et kindlaks teha, millised neist ei vasta seadusele ja tuleks kehtetuks tunnistada või neid muuta. Samuti soovib ministeerium korrastada dokumentide avalikustamist. Need toimingud on omakorda pannud suure koormuse ametnikule, kes selgitustaotlusi läbi vaatab.³

Leian, et ministeerium on avaldustele vastamisega ebamõistlikult kaua viivitanud. See võib olla tingitud sellest, et ministeerium ei ole käsitanud avaldusi õigesti, kuna on lähtunud avalduste pealkirjadest.

Kui ametiasutusele saadetakse dokument, peab ametiasutus esmalt välja selgitama, mis liiki pöördumine see on. Sellest, kuidas isiku pöördumist käsitletakse, sõltub näiteks see, kui pika tähtaja jooksul võib ja millisel viisil tuleb pöördumisele vastata. Teabenõudele vastamise reeglid on kirjas avaliku teabe seaduses, märgukirjale ja selgitustaotlusele vastatakse märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduse järgi ning haldusakte

---

¹ Avaldaja pöördus ministeeriumi poole 10.03.2023, 28.04.2023, 09.06.2023 ja 14.07.2023. Ministeeriumi vastas 09.01.2023 (lubadus vastata hiljemalt 13.01.2023), ja 30.05.2023 (lubadus vastata hiljemalt 06.06.2023).

² Õiguskantsleri Kantsleile 27.07.2023 kirjale (nr 7- 4/231101/2303933) vastamise tähtaega pikendas ministeerium seoses puhkuste perioodidega ja asjaolude täpsustamisega kuni 25.08.2023 (ministeeriumi 09.08.2023 kiri nr 8-5/23/2740-4). Ministeeriumi 25.08.2023 kirjas (8-5/23/2740-5) lubati avaldajale vastata septembrikuu jooksul, 02.10.2023 kirjas 03.10.2023, 03.10.2023 kirjas 06.10.2023, 09.10.2023 lubati seisukoht edastada pärast 09.10.2023 kohtumist kutseõppeasutusega.

³ Ministeeriumi 25.08.2023 kiri nr 8-5/23/2740-5 Õiguskantsleri Kantsleile.

antakse ja toiminguid sooritatakse haldusmenetluse seaduse ja vastava eriseaduse kohaselt. Seega tuleb ametiasutusel lahendada avaldus vastavalt sisule, mitte lähtuda üksnes selle pealkirjast.

Avaldaja mõlemat avaldust saab käsitada märgukirja ja selgitustaotlusena. Märgukirjale ja selgitustaotlusele tuleb vastata [märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduses](#) (MSVS) ettenähtud korras.

Riigikogu soovis MSVS-i vastuvõtmisega parandada riigi poolt oma tegevuse kohta õiguslaste ja muude selgituste andmist ning tagada inimesele võimalus saada oma probleemide lahendamisel esmast tasuta õigusabi.⁴ Seda eesmärki täidavad selgitustaotlust puudutavad sätted (vt MSVS § 2 lg 2, § 3). Selgitustaotluseks loetakse näiteks avaldus, milles küsitakse selgitusi asutuse väljatöötatud õigusaktide kohta.

Märgukirjana tuleb mõista pöördumist, milles tehakse soovitusi või ettepanekuid asutuse töö korraldamiseks, seaduste vastuvõtmiseks või antakse avaliku elu ja riigivalitsemisega seotud teavet (MSVS § 2 lg 1). Nii tuleb märgukirjaks lugeda avaldus, milles tehakse ettepanek tunnistada dokumendile seatud juurdepääsupiirang kehtetuks, aga ka avaldus, milles küsitakse mõne asutuse tegevuse õiguspärasuse kohta ehk sisuliselt tehakse ettepanek järelevalveks.

Haridus- ja Teadusministeeriumi üks ülesanne on teha haldusjärelevalvet kutseõppeasutuste tegevuse üle ([Vabariigi Valitsuse seaduse](#) § 75¹ jj, [kutseõppeasutuste seaduse](#) § 52 jj). Haldusjärelevalvet tehakse avalikes huvides ja haldusvälisel isikul ei ole üldjuhul õigust nõuda järelevalvemenetluse alustamist. Järelevalve teostajal on õigus kaaluda, kas menetlust alustada või mitte. Seda on selgelt rõhutanud riikliku järelevalvemenetluse kohta kohus. Kohus on märkinud, et järelevalveasutus peab otsustama järelevalvemenetluse algatamise või järelevalvemeetme rakendamise üle kaalutusvigadeta, kui järelevalvet ettenägev õigusnorm (sh norm, millest kinnipidamist kontrollitakse) kaitseb ka isiku õigushüve (vt nt Riigikohtu 01.04.2021 otsus nr [3-18-1442](#), p 16 ja selles viidatud kohtupraktika). Samad põhimõtted kohalduvad ka haldusjärelevalve suhtes.

Kui märgukirjas esitatud seisukohta või ettepanekut ei arvestata, tuleb märgukirja saatjale selgitada selle põhjust (MSVS § 5 lg 8 lause 2). Selgitustaotlusele vastamisel antakse isikule tema küsitud teave või õiguslane selgitus või põhjendatakse, miks selle andmisest keeldutakse (vt MSVS § 5 lg 8 lause 3). Kuna ministeerium alustas avalduse alusel järelevalvet, pidanuks ministeerium avaldajat teavitama haldusjärelevalve läbiviimisest. Samuti tulnuks ministeeriumil avaldajale selgitada kutseõppeasutuste seaduse sätteid ja vastata juurdepääsupiirangu kehtetuks tunnistamise kohta.

Märgukirjale ja selgitustaotlusele tuleb vastata hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul alates pöördumise registreerimisest (MSVS § 5 lg 8 lause 1, § 6 lause 1). Vastamise tähtaega saab pikendada kuni kahe kuuni üksnes erandjuhul, kui pöördumisele vastamine nõuab põhjalikumat uurimist (MSVS § 6 lause 2). Tähtaja pikendamisest tuleb isikule teatada (MSVS § 6 lause 3, § 5 lg 8 lause 1). Ministeerium reageeris 17. novembri ja 2. detsembri 2022 avaldustele alles 9. jaanuaril 2023 ning andis avaldajale teada, et vastamine nõuab täiendavat analüüsi ja arutelu. Avaldaja on nüüdseks ministeeriumilt vastust oodanud juba kümme kuud.

Avaldaja korduvaid pöördumisi saab käsitada vaietena. Sisuliselt on avaldaja vaidlustanud vastamisega viivitamise. Vaide lahendamisel tuleb järgida haldusmenetluse seadust. Vaie tuleb

---

⁴ Vt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse eelnõu (251 SE) [seletuskiri](#).

läbi vaadata kümne päeva jooksul (HMS § 84 lg 1). Ministeerium pole avaldaja vaideid läbi vaadanud.

Palun avaldajalt vabandust paluda ja tema avaldustele viivitamata vastata. Kuna ministeerium on avaldajale lubanud teatada järelevalve tulemustest, siis tuleb talle neistki teada anda. Palun ministeeriumil edaspidi lahendada isikute pöördumised nõuetekohaselt. Ootan Teie vastust hiljemalt 10. novembriks 2023.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Kristel Lekko 693 8443
Kristel.Lekko@oiguskantsler.ee